Projev předsedkyně Sněmovny u příležitosti 30. výročí působení Nejvyššího soudu

15.9.2023 - | Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Ctění soudci, vážený pane ministře, vážení hosté,

velmi si vážím pozvání na tuto důležitou konferenci. Právní ochrana je základním kamenem každé spravedlivé a demokratické společnosti, a právě Nejvyšší soud hraje v tomto procesu nezastupitelnou roli. Vaše konference nám dává možnost zamyslet se nad tím, jak tuto roli plní, jaký vliv má na naši právní kulturu a jak můžeme (i společně) pracovat na zlepšení právní ochrany pro všechny občany.

Hlavním posláním Nejvyššího soudu jako vrcholného článku soustavy obecných soudů je dle Ústavy zajišťování jednoty a zákonnosti rozhodovaní soudů. Tuto jednotnost vnímám jako předvídatelnost rozhodování. Ve chvíli, kdy je právní kultura zajištěna konzistencí a předvídatelností, bude stoupá víra každého ve spravedlnost a demokracii. To považuji za důležité zejména ve společnosti, která čelí vlivům a pokusům ji rozkolísat či znejistit. Proto je důležité mít kotvu, které se občan může chytnout ve chvíli, kdy se domnívá, že nemá rovný přístup k právní ochraně a cítí se poškozen. Je proto velmi důležité neustále se snažit o to, aby se odborná i laická veřejnost byla schopna v rozhodování co nejvíce orientovat. Jsem proto moc ráda, že jsou pro veřejnost zpřístupňována významná rozhodnutí a ve vysvětlování toho, jakým směrem se soud ubíral, nastal významný posun. Pandemie koronaviru, která prověřila celou společnost, nás k tomu ostatně donutila. Čelili jsme bezprecedentní situaci a to, na co jsme byli zvyklí, jsme do velké míry museli ze dne na den změnit. Nejvyšší soud v této situaci obstál. Nezřekl se své role dohledu nad právem, a i v této těžké době byl schopen objasnit závěry velmi složitého rozhodování. Nalézt přiměřenou rovnováhu mezi právem, veřejným zájmem a intenzitou důležitosti přijímaných opatření považuji přitom osobně za možná tu vůbec nejdůležitější a zároveň nejtěžší právní disciplínu.

S tím úzce souvisí další důležitá role Nejvyššího soudu, a tou je ochrana práv a svobod před možným zneužitím státní moci. Instituce, kterou mám tu čest zastupovat jako předsedkyně, má za právní stav v zemi svou zodpovědnost a Poslanecká sněmovna jako součást legislativního procesu, se jí nemůže zříct. Zákony, které jsou přijímány, musí vždy plnit přísná kritéria zákonnosti. Ačkoli je tedy zákonodárná moc oddělena od moci soudní, jsme v tomto ohledu zároveň spjati.

Ráda bych na tomto místě zdůraznila a třikrát podtrhla, že Nejvyšší soud je soudem nezávislým. Ačkoli se zdá být tato věta samozřejmá, čelíme často pokusům udělat z různých instancí soudů opěrný bod pro politickou kritiku. Mnohdy dochází dokonce k předjímání rozhodnutí a tím i vytváření tlaku na jeho obsah. Považuji to za velmi nebezpečné pro demokratickou společnost a apeluji na tomto místě, aby k tomu nedocházelo. Nejvyšší soud nemůže podléhat žádným politickým zájmům. Právní ochrana je poskytována výhradně v souladu se zákonem a nezávisle na měnících se politických okolnostech.

Za 30 let svého působení se Nejvyšší soud proměnil v instituci, o níž právem můžeme říci, že je jedním z nejdůležitějších garantů práva na spravedlivý proces v našem státě a výrazným způsobem přispívá ke sjednocování rozhodovací činnosti soudů nižších stupňů. Přála bych si, aby v budoucích letech mohl co nejvíce zabývat zásadními a složitými případy, a kvalita jeho rozhodnutí nadále stoupala. To by byla nejlepší zpráva pro právní stát v České republice. Soudní soustava je totiž poslední nadějí, k níž se občané upínají, když se svých práv nedomohli jinde.

Dámy a pánové, děkuji za pozvání, děkuji za pozornost a přeji nám všem, abyste tvořili justici silnou, sebevědomou, evropskou a spravedlivou. Věřte, že pro účastníky řízení je ze všeho nejdůležitější pocit, že se spravedlnost i ve složitých případech hledá. Vědomí, že u soudu nemusí uspět, ale je jim vysvětleno, proč neuspěli. Že Nejvyšší soud není nic vzdáleného, abstraktního, ale je tu pro ně, pro jejich ochranu.

Na závěr mi proto prosím dovolte připomenout slova bývalé předsedkyně Nejvyššího soudu Elišky Wágnerové: „Ze soudce dělá dobrého soudce hluboce zakořeněné přesvědčení o nutnosti hledat vždy rozumné řešení, jeho hluboká úcta ke svobodě a odhodlaná ochrana férovosti.“

Nejvyšší soud svou roli při poskytování účinné právní ochrany naplní vždy, když bude při rozhodování dbát těchto slov.

https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=17941